

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 ft., fél évre 2 ft., negyedévre 1 ft. — Hirdetések ára: 4 hasábos petitsor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lap szerkesztőségéhez (IV. Lövész-utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Budapest, 1885.

12. szám.

Márczius 19.

„Cajus Gracchus.“

Ne tartson a szives olvasó attól, hogy a római történelem mezejére fárasztom. Annak a Cajus Gracchusnak, akivel itt dolgozunk van, épen oly kevés köze a rómaiakhoz, mint a Khóbiból lett Széchenyinek a szittyamagyarokhoz. Hanem azért ő a római Gracchus bőre alá bujik; nem is elégszik meg a szelidebb Tiberiussal, hanem a »fenegyerek« Cajushoz szegődik, akitől azonban a római illetőségen kívül abban is eltér, hogy míg az ismervén vad természetét, nyilvános föllépései alkalmával rabszolgát tartott maga mellett, kinek kötelessége volt a mérséklet határain átesapongót szelidségre inteni; a budapesti Cajus Gracchus korlát nélkül féktelelenül nekiront az arisztokráciának és főképen a főpapaknak.

A röpiratnak, melyet »Cajus Gracchus« közelebb világgá bocsátott, címe: »A polgár háború felé. Aristokratia, ecclesia militans a demokracia ellen.«

Gracchus uram nagy dologra vállalkozott: arra, hogy »fölrázza a nemzetet azon veszélyes egykedvűségéből, melylyel a szabadságunkat fenyegető reactionárius áramlatok terjedését szemléli.«

De mindjárt bevezetőben kitűnik a lóláb. Megkoczkáztatván azt a tételt, hogy a »nemzeti ügy mindig vesztett, midőn a hierarchia és szövetségese, az ultramontán aristocratia került fölül«, a nemzeti ügynek rettenetes megkárosodását azzal igazolja, hogy az a gyűlölt hierarchia, meg ultramontrán aristokratia a felsőházban megbuktatta a zsidó házasságot, s borzasztó! ezzel örökre compromittálták »Magyarország reputációját.« Kikapnak aztán azok is, akik emegbuktatásba belenyugodtak. »Gyáván eldöbtek a fegy-

vert«, »a történelem majd följegyezi politikai gyávaságukat.« Meg is keserüli ezt a haza! »Vajha az események ne dörögjék fülükbe a végzetes szavakat, melyekkel Lajos Fülöp francia királynak bukását adták tudtul: trop tard.«

Ezzel a dicső pesti Gracchus ráállott a talapzatra, honnan az aristokratia és hierarchia ellen szórja dörgelmes lövegeit. Hogyis merhettek azok »öklöt mutatni a haladásnak« és »vetót szegezni a kormány által beterjesztett szerény javaslatnak!«

A háborút megindítja az aristocratia ellen. Mint bölcs hadvezér, mérsékeltlen kezdi; még el is ismeri, hogy az aristocratiára szükség van; de csak úgy hajlandó azt magas pártfogásába venni, ha nem áll utjába a democraticus fejlődés menetének.

Hanem aztán természetes, hogy a harez hevében mindig öldöklőbb kedve lesz. S épen ez öldöklő kedvében kerül tolla alá a főpapság, melynél »dédelgetettebb hierarchia nincs kerek e világon«, a mely főpapság »egy darab középkor a XIX. század végén«. Hát mivel hálálta meg »a főpapság a nemzetnek, a modern államnak, mely elég botor volt, (mily finom bókban részesül az egész nemzet!) azt trójai lóként befogadni keretébe«, igen, mivel hálálta meg a nyert »gazdagságot, befolyást, politikai sulyt«?

És, kérdi nemes tüzzel: ez a főpapság »vajjon erősvára volt-e a nemzeti nyelvnek? Vajjon óriási jövedelméhez képest előmozdította-e a hazai irodalmat és tudományt? Vajjon befolyását arra használta-e föl, hogy a közjólétnek új források nyitassanak? Vajjon elül járt-e adakozásokban a nemzeti czélokra?«

S mint ki biztos, hogy senki sem képes őt megczáfolni, nagy tekintélylyel rámondja: »Nem, százszor nem!«

No már a multat és jelent ily vakmerően arezul títani ritkán vállalkozik valaki. Gracchustól még a szeméremérzetet is kénytelenek vagyunk megtagadni. Mert oly vastag tudatlanságot csak föl nem tehetünk róla, hogy ne tudná: miszerint főpapjaink nemcsak annyira előmozdítják az irodalmat és tudományt, hogy roppant könyvtárakat gyűjtenek, hanem a tudományt és irodalmat saját műveikkel is gyarapítják, mint ezt Pázmánytól Ipolyiig irodalmunk története bőven igazolja. S annyira korlátolt ismeretkörrel bírna az a Gracchus, hogy ne tudna azon óriási anyagi áldozatokról, melyeket, hogy csak Pázmányig visszamenjünk ki a magyar nemzet számára tudományos egyetemet alapított, főpapjaink századról századra a magyar egyház és magyar haza oltárára letettek? Ha egyéb nem, az esztergomi és kalocsai bibornok-érsekeknek legujabb nagy áldozatai visszatarthatták volna Gracchus uramat attól, hogy oly szemérmetlen hazugságokat főpapságunk ellen bocsásson világgá.

Nem is tud a maga együgyű állításai mellett fölhozni mást, mint egy »Titus« nevű pamfletíró 1846-ból, ki szintén római bőrben káromolta és piszkolta a magyar főpapságot.

Gracchus a magyar főpapság elleni dühében annyira megy, hogy a szellemességet, a tudományt, az ékesszólást, a politikai bölcseséget is megtagadja tőlök, és arról vádolja őket, hogy palotáikban »az érzéki örömeknek« élnek.

Ily otromba rágalomokkal bizony nem fogja elérni azon célját, hogy a nemzet elforduljon főpapjaitól, kiknek áldozatkészségét, munkásságát, erényeit elég közelről van alkalma látni és tapasztalni. A nemzet nagy része igen jól tudja, hogy főpapjainknak legnagyobb része a primástól kezdve aránylag szegényül él, hogy a haza oltárára minél többet áldozhasson. Nézze meg Gracchus például a kassai püspököt, kinek talán alig van jó reverendája, annyira megvon magától mindent, hogy jövedelmeit a közjóra adhassa. Vagy hallgassa meg Gracchus a főrendi házban püspökeinket, kiknek ragyogó tudománya, ékesszólása kölesonzi annak a legnagyobb fényt. Vagy tekintsen körül tudományos és társadalmi életünkben, miszerint lássa, hogy az akadémiában, történelmi társulatban, a szépművészeti társulatban, a zeneakadémiában sat. püspökeink tevékeny részvéte által nyerne fényt és életet.

Gracchus az autonómiai kísérletből akar méríteni érvet arra, hogy »a magyar főpapság hatalmi igényeiben épen oly telhetetlen, mint bármely más állam kath. hierarchiája.« Ha erre fölhozzuk, hogy ő fötekintélye, amelyre e tekintetben hivatkozik, G h y e z y Kálmán, eleget mondottunk. Kár is erre szót vesztegetni.

Nagy szálkát képez Gracchus szemében a főpapság

»rendkívüli vagyona«. Ez szerinte állami vagyon. Következtetés: »Vegye el az állam az egyházi javakat és fordítsa jövedelmeit a kath. alsó clerus dotatiójára s a felekezetenélküli közoktatásügy emelésére.« No, akkor Gracchus cultusminiszternek kellene megtenni; jutna minél kevesebb az alsó clerusnak és annál több a zsidó-iskoláknak.

S mi lesz, ha a nemzet nem cselekszi meg mindazt, amit Gracchus kíván és követel? Semmivel sem kevesebb, mint polgárháború!

S ezzel a függöny legördül.

Jobb is, mert Gracchus szentjátékán sem okulni, sem mulatni nem lehet, s a közönség szánakozva azt mondja, hogy ennek a szegény zsidógyerekek emeletében valami megbomlott.

H. K. halálára.

Lehullt a csillag, mely ragyogni kezdett
S reményt sugárzott fönn az ég ölén,
Letörve hervad el a kis virágosa
Oh, mert enyészet szállta meg tövén!
Lehullva, elhervadva elsiettél
Szívünk szerelme mégis visszavár;
Oh mért is rablá el lelked mitőlünk,
Miért rabolta el a zord halál?!

Oh hisz' bimbózni kezdte élted utján
S virulni annyi üdvadó remény;
Örömré hívott életed mosolya
S nem érezéd, hogy utad mily kemény!
Egy égi szikra szállt le hő szívedbe
Sion felé vezette léptedet,
Ahol vigaszt ígérve várt magához
Ölelni készen édes Istened.

De szenvedésnek üldöző haragja
Siet letépni ékes bimbaid;
Sötét ború borul szíved egére,
De nem remegsz, mert még ragyog a hit!
És égbe szárnyal lelked hő imája
Vigaszt keresni bánatid között,
S könyöd fénylőbben hull le koszorúdra,
Mit lelked nagy türelme kötözött...

S te égbe térsz!... Hiszen a koszorúból
Egy drága dísz hiányzik: a babér,
Mely ott virul, hol nincs könyű az arczon,
Hol üdvözít az égi pályabér!
Miért epedne hát szívünk utánad?
Hisz' ajkadon a menny danája zeng,
S kiket szerelmed átölelve tartott:
Nemes szíved — barátidért eseng!

Lévay Mihály.

A naimi ifju.

— Beszély. —

(Vége.)

— Egyszer vén kastélyunk lomtárában egy fuvolára akadtam, e hangszer nem volt egészen ismeretlen előttem, minthogy a kertészleklből ennek zenéje gyakran áthallatszott hozzám, melyet nagy élvezettel hallgattam. Gyakran szobácskamba osontam, kivált ebéd után, midőn atyám pihenőt tartott; óvatosan bezártam az

ajtót és ablaktáblákat, s megkísérlém fuvolából hasonló hangokat csinálni. Nem volt nehéz a fiatal kertészt rávennem, hogy buvhelyemre jöjjön, és nemsokára fölmultam már mesteremet és nőha szobám a kastély egyik távol eső részében volt, s a cselédség kedvence valék, tehát általuk el nem árultathattam, mégis fel lőn fedezve menedékhelyem. Egyetlen élvezetemnek vége szakadt, atyám dühé nem ismert határt, s lábaival összetiprá fuvolámat. A művészetet, költészetet, ha tehette volna, száműzte volna e világtól.

— De egyszer megbetegedtem, s hosszú betegsége alatt több szabadságom volt. Ezen időre esik első és egyedüli szerelmem története. Az előkelőbb polgári körökhöz tartozott a kedves lányka, kit először láttam életemben. De talán szépség és szívjóságra nézve is egyedül állott a fiatal nők között. Ha téged látlak Hedvig, azt gondolom, hogy ő az. Nála fölolvadt szívem jege. Mi megértettük és szerettük egymást, s ő bizonyára virágokat hintett volna sivar éltém útjára, ha azon társnőm lehetett volna, de neki nem volt vagyona, nem voltak ősei. Megesküdtem, hogy vagy neki, vagy senki másnak ez életben kivüle nem adom kezemet, eskümet megtartottam, atyám átkozódott s kényszeríteni akart a viszony felbontására. Katonává lettem, s a háboruban akartam szívem mély fájdalmát elviselhetővé tenni. Hős és bátor voltam, mert az élet rám nézve ugy sem ért már semmit: bátorságom elismerése nem tudott boldoggá tenni; végre egy kardvágás, melynek sebe soha sem tudott egészen begyógyulni, harczképtelenné tett. Csaknem ugyan ezen időben halt meg atyám. Mint gazdag földbirtokos kellemes életet élhettem volna, de sebem miatti lehangoltságom, mely oka volt katonai pályám megszakadásának, de méginkább a keserű bánat kedveltemért, ki hábar kényszerítve, mégis egy más férfinak lett nevévé, az élet minden örömét közönyössé tette előttem. Hány év mult már el azóta! Csendben, kedvetlenül éltem át azokat, mint a hajótörött, ki legkedvesebbjét veszté el. Ugy látszik, mintha az ősz akarná meghozni számomra ama virágzást, melyet az örömtelen hideg tavasz megtagadott tőlem. Ismét hiszek az emberekben, s benne is, ki nekem mindenem volt. Vén bolond létemre egy idő óta csak őt látom mindenütt előttem. Midőn Hedvig ama régi dalt éneklé, melyet a szeretett lényvel oly sokszor együtt ékeltem, az ő hangját véltem hallani, s ha önnek fiatalember szeméibe nézek, az ő két szeméit látom felém ragyogni. Most tehát már ismerjük egymást, s ha a közel napokban el is kell egymástól válnunk, majd a városban újra találkozni fogunk, amint ezt jó nővérem már nekem megígérte.

Az ezredes elbeszélése után a fuvola után nyult s ama régi dalt kezdé fújni. Filepi és Hedvig önkénytelenül s megindult szívvél és hanggal szavakat köleszénének a zenéhez, midőn egyszerre azon hirrel sietett az írás a lugosba, hogy Hedvig anyja épen most érkezett meg.

Hedvig anyjának irt leveleiben minden élményét a leghivebben megírta, de arról, miről magának sem mert számot adni, csak fölületesen tett említést; de az anya megérté a dolgot s jól tudott a sorok között olvasni, s ez elégséges volt egy lelkiismeretes anyát

nyugtalanná tenni. A lányt nem engedték távozni, tehát ő jött el, hogy lásson, s gyermekét elvigye magával.

IV.

Pereseiné, midőn Filepit neki bemutatták, az okos asszony és aggályos anya átható tekintetével szemlélé a fiatal embert. Hogy a fiatal embernek, kin nem talált kifogásolni valót, mégis valami lekötelezöt mondjon, nem minden nyomaték nélkül jegyzé meg, hogy miután a naimi ifjuról oly sokat hallott és olvasott, nagy kedve jött a műremeket megláthatni. A művész zavarba jött, s mély meghajlással mondá, hogy a kép a csak négy órányira eső Pálfalván van fölállítva.

— Ah, ez pompás! — kiáltá az élénk Emma néni. Holnap vasárnap van, mit mondasz hozzá kedves Levelesyném? Odakocsizunk, az isteniszolgálaton jelen leszünk s azután megtekintjük a műremeket.

— Szíves örömet, viszonzá a ház asszonya — de csak azon föltétel alatt, hogy bátyám is kísérőnk leszen.

Az ezredessel nem kellett sokat bajlódni, hogy őt az ut megtevésére birják. Másnap reggel több fogat szállítá a vendégeket Pálfalvára, hol az »Oroszlány« vendéglőbe szállottak meg, innen a templomba mentek az isteni szolgálatra. Az érdemes plébános szónoklatát mély megindulással hallgatták. Az ezredes nem vette le szeméit a gyönyörű festményről s igen megindult és izgatottnak látszék lenni, s Levelesyné már csaknem banni kezdé, hogy bátyját az ut megtevésére rábeszélé.

A falu kántora ma megrövidité az orgonán szokásos hosszabb utójátékát, hogy az idegen vendégek előtt tisztelegessen.

— Uram, hogyan jutott ön ott a koporsó mögött álló özvegyhez? szólítá most meg az ezredes a festőt.

— Ő az én édes anyám, válaszola mosolylyal a művész — kit mi a pályánál már láttunk, tevé hozzá Emma néni.

— Egyes engedelmeikkel, mondá most a kántor, fekete bőrsipkáját kezében forgatva, az egész község azonnal ráismert a képen a jószágigazgatónóra, ki a legutóbbi tavaszig itt lakott, s kit a plébános ur ama jámbor próféta asszonyhoz mondott hasonlónak, s nagyon kellene csalódnom, ha ezen fiatal urban itt nem az ő fiát lenne szerencsém felismerni, ki egykor oly szép sikerrel tanult iskolámban.

Csak nehezen volt képes az illemt, melyre oly sokat tartott, az ezredes tovább is megtartani. Könyeit hasztalan erőlködött visszafajítani, míg végre így kiáltott fel:

— Minek kérdezzem még? az ön nemes vonásai-ban ott van a bizonyosság, hogy azon oltár előtt, hol egykor az anyának birtokába kellett volna jutnom, az ő fiát látom. Mondja meg ön neki, tevé hozzá Pál kezét megragadva, hogy már régen megbocsátottam neki s áldom az Isten gondviselését, hogy legalább még oly korban enged vele találkoznom, melyben meg kell tanulnunk egymást úgy szeretni, mint egymást szeretik az Isten angyalai.

Most belépett a plébános is a templomba, s az egész társaságot meghitta asztalához, mindnyájan meg voltak

hatva a hallottak fölött! Az asztalnál, és hazamenet is csak keveset beszélt az ezredes. A következő napot szobájában tölté, hol csak nővérel és Hedvig anyjával értekezett. Harmadnapon végrendelete lett jogszerűen aláírva.

A többit kevés szóval el lehet mondani. A következő tavaszon egy kedves nászpár lépett a pálfalvi templom oltára elé, az arát egy őszfűrtös férfi katonás magatartással vezette odáig; az oldalt álló imaszékben egy tisztet matrona térdelt, kinek vonásait a község lakói kedvökre összehasonlították a képén levő özvegyéivel.

Az ezredes vagyonának két harmadát Hedvigre ruházá át, egy harmadát pedig alapítványul tette le oly szegény gyermekek számára, kik tehetséggel bírnak a zenéhez. Az ifju házaspárt Olaszthonba kísérte el, hol az enyhe éghajlat és a gyermeki ápolás a legjobb sikerrel volt egészségére nézve.

Pereseiné, Emma néni és a derék Levelesyné két év múlva meglátogatták a boldog fiatal szülőket, kik egy igen kedves kis, amint véleik, leendő festő-művészt kényeztettek el kedveskedéseikkel, miben az ősz ezredes, de méginkább Filepiné, az örömben uszó nagymama, híven segítettek nekik.

Rajkai Czeczilia.

Az udvari bál.

— Beszély. —

Aliczny Gy. után Alfonz T. J.

(Vége.)

A terem ezen időpontban fény és gazdagságtól tündöklő képet mutatott: a hölgyek gyönyörű toilettjei, a csillogó ékszerek, a szingazdag diszöltönyök és a magasrangu katonák aranynyal megrakott egyenruhái. A gyönyörű szingazdag mexikói, francia, osztrák, belga tisztok öltözetei nagy érdeklődést keltettek. Mindez szemképrázató, vakító látványná egyesült, a száz és száz gyerta és csillárfénynél.

Lassan lépdelt a termen keresztül Uruga tábornok leányát karján vezetve. Az utolsó rózsaszínű terembe, hol a tisztok valának egybegyűlve, ment Uruga tábornok is, míg Melánia a terem egyik sarkában szerényen visszahúzódott.

Melánia mellett ült egy sötétsipkével diszített fekete atlasz ruhába öltözött hölgy, kinek arca egy vékony fekete fátyollal volt eltakarva. Csinos volt, hanem inkább egy oly szépség, mit csodálni ugyan lehet, de azért a szemlélő mégis csak közönyös marad.

»Ki hitte volna három év előtt, hogy eme teremben egy mexikói császár bált fog tartani!« mond különös hangnyomatékkal s gúnyosan Melánia felé fordulva, ki vérpiros lett zavara folytán. A szép hölgy így folytató:

»Szeretném tudni, kit fog a császár kintüntetni —.« De Melánia már nem hallott többet! ott jött Feri diszes festői öltönyében — és ugyanazon pillanatban a főudvarmester megadta a jelt, a teremben zajos, nyüzsgő mozgás támadt, melyre a legmélyebb csend következett, midőn a magas ajtó szárnyai feltárultak és az udvar kíséretével a terembe lépett. A zene felharsogott, midőn

a terembe léptek. A császár és karján a császárné a termen keresztül mentek fejedelmi nyugodtsággal s meglehetősen köszöntettek jobbra balra az arany és ékkövekkel dusan ékesített jelenlévőkre. Lassan közeledtek az óriási terem közepe felé, itt is szívélyesen köszöngetve, ott egynehány szót szólva egyik vagy másik hölgygyel, vagy eme vagy ama főúrral. Az ezrelángú főcsillár alá érkezve, megálltak egy pillanatra s körülnézettek.

»Itt van-e?« kérdé a császár kíséretjét.

»Igen is Felség! Ott a fekete hölgy oldalán a galambszínű atlasz ruhába öltözött hölgy kamélia virágokból készült fejéssel.«

»Köszönöm«, mondá a császár és mindjárt jeladott az első tánczra.

A császárné, ki nem tánczolt, a trón-helyre leült. A császár nyitá meg a bált. Hány hölgy szive dobogott! »Talán engem választ«, gondolta az egyik. »Atyám parancsnok.« A király elment mellette. »Talán engem — én vagyok a legszebb« — a császár mellette is csak elment.

»Istenem, engem fog választani!« mondá suttogva, úgy hogy hallhatta harmadik szomszédja is, egy selyembe burkolt arany és gyémántokkal feleziczomázott öreg lány. »Én vagyok a leggazdagabb«, a császár mellette is elment. Mind hajlongtak, csak hogy annál jobban lássa — végre elért a császár a terem végére és Uruga Melánia előtt megállva, felkérte tánczra.

Magán kívül volt Melánia, mintha csak a villám ütötte volna, oly érzése volt. A vér megállt ereiben; szívesebben lábai elé borult volna az uralkodónak, hanem összeszedte magát s egy pillanat múlva már lebegett mámor ittasan a császár karjain a termen keresztül, ezer irigy szemektől kísérve. A császár visszavezette helyére s fenhargon így szólott, hogy a környezet is hallhatta:

»Nagysád nagyszerűen tánczol! És ily szép szemeket, mint a kegyedéi, ritkán látni szülőföldemen is.«

A király elment s mindnyájan a teremben lévők bámultak. »Ígazán!« mondogatták a hölgyek — úgy hogy Melánia is hallhatá: »gyönyörű két szem van!«

Melánia azt hívé, hogy álmodik, de nem maradt ideje gondolkozásra, mert már a másik pillanatban Mirámon főhadparancsnok kérére tánczra; és így egymásután egy gavallér a másik után jött. Már az etiquette szabálya úgy hozta magával, hogy mindenik nagy tiszteletnek tartá vele tánczolni, mivel a császár legelőször tánczolt vele.

A szünet alkalmával közeledett feléje Feri. Mily boldog vala Melánia! De még üdvözlésre sem volt ideje, mert az uralkodó is feléje jött.

»A mint értesültem, Nagysád,« mondá szívélyes hangon, »a kapitány ur menyasszonya. Igaz-e?«

Mit felelhetett volna szegény Melánia? Elpirult és egészen megrögyenyülve, alig halható hangon mondá: »Igenis Felség.« A király üdvözölve az ifju párt, elment.

Haza érkezve, kérdé az atya különös mosolylyal: »Hogy mulattál, kedves Melánia?«

»Atyám,« mondá zokogva és nyakába borult, »ez életemnek legszebb napja volt és én...« mondá halálán... menyasszony vagyok.«

»Tudom,« felelt mosolyogva az öreg tábornok: »három hó mulva a menyegző!«

Ezen éjen keresztül és a boldogságos szüz képe előtt térdelt Melánia, — de nem kérte, hogy magához vegye, hanem hogy a nemes Uralkodót, egész családját és jövődő férjét óvja meg minden bajtól.

TÁRCZA.

A szakál történetéhez.

(Ethniko-ethikai csevegés.)

Nincs a természetnek még egy olyan adománya, amely a változó izlésnek és divatnak annyira alá lett volna vetve, mint a szakál. A férfi-arcnak eme disze nemcsak örök időktől fogva hiu gondozás tárgya vala, hanem különböző korokban, különféle népeknél külön jelentőséggel is birt. A természet némely fajoknál nem egyformán osztván áldásait, a szakálhoz kapcsolt felfogás is néha épen a legellentétebb módon nyilvánult. Keleten a férfiúi erő, méltóság jelvényeül tekintették, — s a syr, arab, a semita fajoknál, amelyeknél a dus és tömör szakál rendes jelenség volt, — a szakál mintegy vallásos tiszteletben részesül, míg a gyér és hitvány szakállal bíró chámíták, mongolok és chinaiaknál semmi jelentőséggel sem birt. Az ős germánok és gallok ismét, akiknél a természet pazarabban működött, a nagy, s terjedelmes szakált a férfiasság, a vitézség és erő oly elmaradhatlan kellékének ismerték, hogy ezen népeknél a csupasz arc egyjelentőségű vala a férfiatlansággal. A népek történelme ama sajátos tanúságot szolgáltatja, hogy valahányszor a divat a szakálüldözésben nyilvánult, s a csupasz, borotvált arcok uralkodtak, azon kor és nép rendesen elpusztult, elsatnyult vala.

A régi népek között az asszyroknál tűnik föl először a szakálirtás. Egy asszony, Semiramis királyné volt az első, aki hadat üzent a szörborította arcznak s ezen eddig hallatlan asszonyi szeszélynek vakon hódoltak alattvalói. Mondják, hogy a hatalmas királynőnek ezen parancsra nem volt más oka, mint hogy felismeretlen kóborolhasson férfi-ruhában népei között. A Romában először megjelent gallok nemcsak fegyvereik éle, de hatalmas szakálaik által is feltűnést keltettek. A zsidók az egyiptomi fogság alatt, a görögök a nagy párttusák korában, a spártaiak heves küzdelmeik idejében, — a rómaiak, mikor zsarnokaik ellen küzdöttek, mint erejük, hatalmuk és jogaik jelvényét viselték a szakált, — s elpuhulásuk, elcsenevészedésük egykeletű az arcznak simára beretválásával. Nero szakálát levéttetvén, arany edénybe zárva Jupiternek ajánlotta föl. A féktelen szenvedélyek, kicsapongások, s dobzódásokba merült imperátorok, Heliogabal, Vittelius, Galba sat. nemcsak a csupasz arcot hozták divatba, hanem a férfiatlan szórakozásokat, multságokat is. Midőn a nyugat-római nagy birodalom megdőlt, a rómaiak, mint egy elmés író mondja, jobban értéktek a beretva- mintsem a kard-forgatáshoz.

Kelet népeinél a legrégebb időktől kezdve mai napig a szakál az adott szó, az eskü megtartásának záloga. A hívő mozlim a próféta szakálára esküszik, de esküszik saját szakálára is. A szakál a bírói ténykedéseknél, szerződéseknél, fogadásoknál a külső medium. Ez a pogány szokás átment az európai népek közé is. A még pogány gallok a szerződésekre tett pecsétviaszba néhány szálát tőnek szakálukból, hogy annak nagyob érvényt szerezzenek, a nyugati góthok legfontosabb szövetségeiket, szerződéseiket szakálaik kölcsönös érintésével erősítették meg. A szabad emberre nézve a legnagyobb büntetés volt, ha szakála kitépetett. A rabszolgának soha sem volt sza-

bad bajuszt és szakált viselni. Még Nagy Károly is szakálára esküdött s szigoruan megtiltá a szakál lenyesését; s ez a törvény fennállott egész VII. Lajos francia királyig, aki az akkori párisi püspök egy hatalmas szónoklata következtében, amelyben ez a szakál gondozásában a férfiatlan hiuságot ostromlá, késznek nyilatkozott szakálától megválni, ha a műtétet maga a püspök nyilvánosan, a nép előtt rajta végrehajtandja. Ami megis történt. A király példáját követte legottan az egész udvar; csakhamar az egész nép. A Valois-házból származott királyok addig, míg a pápával jó viszonyban voltak, csupasz arcot viseltek; az oppositio jele volt a szakálviselés, amely Valois Fülöp és I. Ferencz alatt valóságos művészetté fajult. Különféle illatszerekkel kenték, bizarr formában befoták, sőt mint vitéz eleink a XII. és XIII. században, gyöngyökkel és ékszerekkel megrakták úgy, hogy egy azon korbéli lovag teljes diszben egy valóságos ékszer-boltot viselt az állán. A szakál minden kigondolható alakot nyert, majd hegyesre, majd szögletesre, majd gömbölyűre nyesték, bodorították s minden divatnak új és új elnevezést adtak. Egész korunkig felmaradt az alá *Henry quatre*-szakál.

Sehol nem idézett elő a szakál elleni harc olyan elkeseredést, mint Oroszországban. Nagy Péter czár, a nyugati civilizációt utazásai alatt megizlelvén, azzal a tervvel ment haza, hogy az ő oroszait lábtól fejig reformálja, ujjaalakítsa. Igaz, hogy mielőtt szándékát kihivta volna, néhány száz strelicznek fejét le kellett ütnie s e tekintetben ritka példát adott, amennyiben nem átalott hóhérjának segédkezni és saját fejedelmi kezeivel forgatni a hóhérpallást. — de mindezt hű alattvalói elnézték volna, ha a mindenható czár a pallást föl nem cseréli vala ollóval és *beretvával*, békés és ártatlan embereket támadván meg velük. Nagy Péter czárnak a Franciaországban látott csupasz arc és rövid kabát annyira megtetszett, hogy egész birodalmának ezt a divatot írta elő törvényül. Persze nem ment könnyen, — mert az orosz, bármennyire meghajol is a mindenható czár előtt, egy kissé mégis csak szereti a bundáját és szakállát. Moszkvában a czár parancsára minden utca-szögleten lesben állottak a hajduból avancirozott czári szabók és borbélyok, akik tekintet nélkül korra, rangra, állásra, minden általmenőt, akinek hosszu kaftána és hosszu haja, sőt szakála volt, szó nélkül fölön ragadtak, kaftánjából lekanyarították a törvényellenes fölösleget s azután öt perc alatt úgy megnyirták, megeretválták, hogy a jámbor mugik egy álló hónapig nem tudta magáról, hogy ki fia légyen. E zsarnokság ellen az üldözött nép mindent elkövetett, de hiába. Elvégre a vagyonosabbak egynemely pópákkal összebeszélvén, akik hasonlóképen szörnyen féltették szép szakálukat, küldöttségileg mentek a czárhoz, kijelentvén, hogy hajlandók a már meglévő sulyos adón kívül, új adót is fizetni, csak a czár ne bántsa szakálukat. Nagy Péter czárnak mindig volt szüksége pénzre; ráállt az alkura, s beállt egy új, az egész világtörténelemben egyedül álló adónem, a *szakáladó*. A ki győzte, megválthatta szakálát; ám azonban tartozott igazolványát a kabátján, kívül a hátára felvarrva hordani; ezeket neveztek Oroszországban *roskoltshiki*-knek.

A parókaviselés első korszakában a rövidre nyirt s felfésült bajuszt és szögletesre nyirt ajak-szakált még megérett egymás mellett; de midőn XIV. Lajos öregedni kezdett s a kendőzés egész művészetét felhasználta a kor pusztításainak leplezésére, nem csak Franciaország, de az egész művelt világ eldobta a bajuszt és szakált s viselte a parókát. A véres francia forradalom s az utána jövő kor elvetette ugyan a parókát, de megmaradt a csupasz arc mellett. Azóta, az egyházi rendet kivéve, amely Magyarországon Keresztély Ágostól kezdve változatlanul megmaradt a sima arc mellett, — a szakálviselés számos változásokon ment keresztül.

Franciaországban a királyok alatt a sima arc, Napoleon alatt (III.) a jellemző kecskeszakál, a köztársaság alatt a körszakál divatozott. Kivételt képez azonban az ügyvédi kar; Franciaországban mai napig a hivatalból működő ügyvédnek még bajuszt sem szabad viselni. Tudjuk, hogy a hadseregeknél mennyi izgágát, boszankodást okozott a szakál viselés és nem viselés. Az angol hadi tengerészetnél csak újabb idő óta és hosszú, neveléses küzdelmek után sikerült kieszközölni az ugynevezett pofaszakál viselhetőségét. Nálunk, kivált köznépnél vidékzerte más és más divat honos; a szakálviselés azonban a magyar póránál kivételes. Míg a nógrádi palóc szimára beretválnak, a legtöbb más tájon pusztán csak bajuszt viselnek. A legfuresább és legbizarrabb komédiákat az amerikai követi el ábrázatán. Ebből egy amerikai nagy városban valamely nyilvános helyiségben egész kiállítás láthatni. Egyiknek van bajusza, nincs szakála, a másiknak megfordítva; az egyik lenyesi szakálát a fülétől a szája széleig, ott hagy egy csomot s átugrik az állára, ott szintén lekasál egy foltot s megy tovább a másik füléig, mintha mezei váltógazdaságot üzne ábrázata szántóföldjén. A másik megnöveszti bajuszát egyik fül-cimpájától a másikig; a harmadik letarolja egész arcát, hanem az álla alatt s a nyakán valóságos erdőt növeszt; a negyedik egész koszoruba szorítja ábrázatát. Egyik vadabb, különösebb a másiknál. S az közöttük a legboldogabb, aki a legbolondabb.

Bizony a szakál története sokrészben férfiatlan hiúságnak története. Vanitatum vanitas! **Imberbis.**

RÖVID HIREK.

* **A királyné ő felsége** jelenleg Amsterdamban időz a massage-gyógyimód használatára végett. Sétáit többnyire Majláth Sarolta udvarhölgy társaságában teszi. — Ápril elején ő felsége, egy havi tartózkodásra Heidelbergbe megy.

* **Rudolf trónörökös ő felsége**, ki jelenleg nejével Keleten jár, ezuttal ígéretet teljesít, melyet nejének még akkor tett, mikor jegyese volt; Stefanie ő felsége ugyanis nem akart lemondani a nászutról, s véglegénye megígérte, hogy kárptólásul hat hosszabb utat fog vele tenni.

* **A bibornok herceg-primás ő eminentiája** a fővárosba érkezett, hogy a Szent-István-Társulatnak márczius 19-ikén tartandó nagygyűlésén elnököljön.

* **A felsőház szervezéséről szóló törvényjavaslatot** a főrendiház hármias bizottsága tárgyalta. Nevezetes ülés volt 14-ikén, melyben a címzetes püspökök közül csupán a belgrádi és tinnini hagyattak meg. — A többi mind kimaradt; alig szavazott mellettök más, mint a bizottságban levő öt főpap: Haynald Lajos, Samassa József, Ipolyi Arnold, Schlauch Lőrincz és Császka György. — Azonban a javaslatba hozott zsidó főrendi tag megbukott nagy többséggel. — Ugy szintén megbuktak Vay és Prónay indítványai is, kik valamennyi superintendenst és felügyelőt akarják a felső házba bevinni.

* **Ipolyi Arnold püspök ő excellentiája** a képzőművészeti társulat elnökségéről lemondott.

* **Főapát-választás** Dr. Zalka János győri püspök ő excellentiája küldetvén ki ő Felsége által a főapát-választáshoz királyi biztosul, f. h. 9-ikén a panonhalmiakkal tanácskozmányt tartott a megejtendő választás ügyében. A választás napja ápril 9-ikére tűzetett ki; ezt megelőzőleg ápril 8-ikán előkészítő nagykáptalan fog tartatni.

* **A budapesti tud. egyetem** megüli Pármány Péter, mint az egyetem megalapítójának harmadfél százados jubileumát. Ugyanis Pázmány bibornok 1635-ben alapította az egyetemet.

* **Pozsonyban** Stampfel kiadásában megjelent Pázmány Péter életrajza, írta Kóhalmi József tanár. Ára 20 kr.

* **Liszt Ferencz** nagy művész hazánkfia Esztergomban a bibornok-primás ő eminentiájánál látogatást tett, legközelebb Kallósára rándul, hol Haynald Lajos bibornok-érsek ő emin. vendége lesz.

* A Bécsben elhunyt gróf **Nádasdy** öröksége nagyobb részben gr. Zichy Ferenczre száll. A végrendelet alapján a gróf a bécsi zárdák és más jótékony intézetek közt 75,000 forintot tartozik szétosztani.

* **Egyházi kinevezés.** A pécsi egyházmegyében dr. Lechner János tiszt. kanonok püsp. lyceumi tanár utolsó mesterkanonoknak, — Hubert János nádasdi esp. plebános pedig tiszt. kanonokká neveztetett ki.

* **Görzben** francia jezsuiták nagy földbirtokot vettek s azon nevelőintézetet szándékoznak építeni. Egy olasz főpap egy millió lírát ajándékozott e czélra.

* **Szeged** törvényhatósága mint kegyur Rózsa Ferencz Rókus-városrészi lelkészt választotta meg belvárosi plebánosnak.

* **Halálozások.** Bátor Schulerz Bódog honvéd tábornok Esztergomban 81 éves korában elhunyt. — Goleczky Antal krakói püspök-helyettes 73 éves korában Bécsben meghalt. — Dr. Say Móríc a budapestvidéki tankerület főigazgatója 55 éves korában Bpsten elhunyt. — Takács Mária orsolya-apáca 64 éves korában Pozsonyban.

* **Apró hírek.** Vas Gereben összes művei Mehner Vilmos kiadásában meg fognak jelenni. — A budai postahivatalnál legközelebb 15,400 forint sikkasztatott el. — Szeged városa az árvíz hatodik évfordulóját isteni tisztelettel, mozsárlövéssekkel ülte meg. — Veszprém megyében Pereska községe, a templomot kivéve, majdnem teljesen leégett. — Szegeden az egyiptomi szembetegség terjed. Az elemi iskola tanulói közt már 37-en szenvednek e bajban. — Londonban rendjel-és rangszerzési iroda nyílt meg. A ki báróságára vágyodik, megszerezheti 18,000 márkáért. Az üzletvezető nem is kívánja előbb a pénzt, mint mikor az illetőnek a kitüntetést megszerezte. — Legújabb számítás szerint Egyiptomban 8022 osztrák és magyar lakik. — Szödy József jászberényi építőmester szabadalmat nyert egy találmányára, melynek segítségével a tengerben elmerült hajókat buvár nélkül ki lehet emelni. — Az amerikai Egyesült-Államokban az 1880-ki népszámlálás szerint 11,526 magyar lakik.

Társulati Értesítő.

A Szent-István-Társulat

1885. márcz. 12-én tartott vál. ülése.

Elnökség: gróf Károlyi Sándor, gr. Apponyi Albert és dr. Tárkányi Béla apátkanonok.

Annak jelentése után, hogy a mult hóban tartott vál. ülés jegyzőkönyve hitelesített, a választmány tárgyalás alá vette a már előzőleg bizottság által módosított és e módosítással a bibornok hg-primás ő eminentiája által elfogadott alapszabályokat. — Ezen módosított alapszabályokhoz a választmány által még több jobbitmány ajánlatván, a szövegező bizottság utasított, hogy azokkal a szöveget bővítse, illetve módosítsa. Az ekként megállapítandó szöveg aztán végleges megerősítés végett a közgyűlés elé fog terjesztetni.

Azután megállapított a nagygyűlési program.

Fölolvastatott a számvizsgáló bizottság jelentése, mely szerint az 1884-ki számadások helyeseknek és kifogástalanoknak találattván, a bizottság a pénztárnoknak a fölmentvényt kiadtni,

és hosszú évek során át tanusított buzgó és önzetlen fáradozásáért a Társulat köszönetének kijelentését javallja.

Jelentetett, miszerint az utolsó választmányi gyűlés óta a következő új tagok léptek a társulatba, névszerint, alapítótág: **Machay József** szepesi olvasó kanonok; — rendes tagok: **Blochinger Károly** tamási ügyvéd; **Hobor Ferencz** magyaróvári káplán; **Rozsos Ferencz** halászi káplán, **Süller István** ditrói káplán; **Ucsnyai István** baáni káplán; **Mayer Károly** csákvári plébános; **Ramsperger János** szári plébános; **Fiácska Károly**, gánthi plébános, **Ehmann Miklós** boglári főtanító; **Singhoffer Agoston** helybeli halászmester; **Horváth Pál** veszprémi gyógyszerész; **Haller József** soproni képezdei tanár; **Hercz József** kanonok Sopronban; **Rátz Endre** sz.-Ben.-r. áldozár és soproni tanár; **Amberger Gyula** a Kapistrán Jánosról nevezett szent ferencziek tartományi rendfőnöke; **Gáspáry György**, **Hechinger Imre** szombathelyi papnövendékek. **Hummer Nándor** gymnas. tanár Budapesten.

Jelentetett, hogy szegény gyermekek számára ingyeneseként folyamodtak a rákos-csabai, a sáros-sz.-kereszti, felső-apáti, gimes-lokki kath. iskolaszékek és **P. Angelikus** Bánjalukából. A választmány kérelmeket teljesített határozta.

Továbbá jelentetett, hogy néha **Pasich János** dályoki plébános a Társulatnak 50 forintot hagyományozott.

A társulat könyvtára számára dr. **Bitá Dezső** egyet. rector felajánlotta dr. **Pauler Tivadar** »A magyar tud. egyetem története« cz. művét; **Spett Gyula** és **Dobos Lajos** Bougaud Emilnek általuk fordított műve III. IV. kötetét, dr. **Gyarmathy János** pápai kamarás »Nagy-Mária-czelli utitárs« cz. művét. A szíves adományokért a választmány köszönetét fejezte ki.

A pénztárnoki kimutatás szerint jan. 1-től márcz. 12-ig bevétel volt 17,886 frt 81 kr., — kiadás 16,420 frt 68 kr. Ez összegből kamatra kiadatott 2030 forint.

A vatikáni okmánytára küldött dr. **Schuster Konstantin** kassai püspök 100 frtot.

Az ügynökségben február hóban eladatott 37,636 könyv, 200 kép, 148 egyéb nyomtatvány; ezekért a bevétel volt 5033 frt 18 kr.

A jegyzőkönyv hitelesítésére fölkértek **Maszlaghy Ferencz** és **Bogisich Mihály** vál. tagok.

NYILT TÉR.

Az egyházi főrendekhez.

Miután bécsi gyári-raktár-helyiségemből már oly sok gazdag és pompás disztimény lett megvéve, annál fogva legújabb képes árjegyzékemben többet közülök rajzban tüntettem ki s örömmel kész vagyok azt kívánatra ingyen és bérmentve megküldeni. Miután én már a legmagasabb uralkodóház számára is számtalan ekiményt szállítottam, és már közel husz éve, hogy ő Eminenciájára, a bihoros herceg-primás egyedüli szállítója vagyok s ez idő alatt ő Eminenciájának már több, mint 100,000 frtért ekiményt készítettem, s alig van püspökség és káptalan, mely az én cégemtől Bécsben a legdusabb kiállítású templomi ekiményeket ne vásárolt volna, e szerint bátor vagyok magamnak azzal hizelegni, hogy a művészet terén

szakmában a legszebbet is képes vagyok előállítani, s ennél fogva bátorodom az egyházi főrendeket felkérni, hogy netalán szükség esetében ne feledkezzenek meg **bécsi cégemről**, ahonnan mindenkor kész vagyok rajzokat és mintákat, a szövészet és himzésekből szíves betekintés végett bérmentve megküldeni.

Kiváltképen infuláimra hívom fel a figyelmet, melyek csodálatraméltó alakjok s gyönyörű szabályszerű szabásuk, mint szintén izlésteljes kiállításuk és olcsóságuknál fogva általában közelismerésben részesítették.

(10—26)

Zambach J.

HIRDETÉSEK.

Budapesten csak a NEW-YORKI Singer társulat vezérügynöke
NEIDLINGER G.
által váci utca 26. sz. rendelhetők.

Más nevű varrógépkereskedőknek, helyben vagy máshol Magyarországon, az eredeti Singer varrógépek ismételésítés végett nem adatnak; s másoktól a Singer név visszaélésével kereskedésbe hozott gépek csak **utánzott** német vagy bécsi gyártmányok.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tűzoltószerek-gyára, harang- és ércöntőde,

Budapesten, Rottenbiller-utca 66. szám, ajánlja a magas episcopatus, egyházatyák és gondnokoknak rég fennálló és legújabbban a korszellem igényeinek mindenképen megfelelőleg berendezett, hazánk legnagyobb

harangöntődjét

jó csengésű, zenészetű összhangu harang-csoportok és egyes harangok készítésére legfinomabb ércből.

Különösen figyelmet, a magas kormány által szabadalmazott vaskoronára, és minden dörszöletől ment tengelygyaira, melyek által a harangok forgathatók, ennél fogva a megrepedéstől óva vannak, könnyen lödithetők, a haranglábát nem rázkódattják, egyszersmind a hang teljes kiterjedését, mélységét és a torony szilárdságát lehetősitik.

Költségvetések és képes árlapok kívánatra díjmentesen küldetnek.

(21—25)

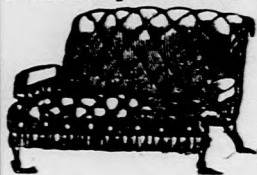
BUDAPESTI ASZTALOS TÁRSASÁG.

Fürdő-utca és József-tér sarkán 1. szám,
az osztrák-magyar bank mellett
Hazai készítmények.

A budapesti asztalos társaság mesterének van szerencséjük a főnemesség s a t. ez. közönséggel tisztelettel tudatni, miszerint számos éveken át birt igent tisztelt **vevő körének öröndetes gyarapodása** folytán, mint a **magyar butoripar képviselői** kéns. erítve érzik magokat **hazai gyári műhelyeket** nagyobbítani s esedeznek az eddig tapasztalt **hazai parti fogást továbbra is fentartani**. Egyorszind ajánljuk gazdag szilárd készítésű **asztalos és kárpitos butoraink** dúz választékú raktarát, mely all **diófa, tölgyfa** és barokk **hálószoba és étterem-butorzatból** a legnagyobb választékú **atlasz, brocat, selyem, crepp, jutte és ripsz szalon butorzatból** a legegyszerűbb és a legdiszesebb kivitelben, megjegyezven hogy, mint **saját készítő** azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy **nagyérdemű vevőinket** mindenkor a **legméltán jobban** szolgáljuk ki. **Árusítunk készpénzfizetés mellett:**

1 íróasztal fényesítve	13 fittól feljebb
1 széthuzható asztal 12 személyre	16 " "
2 ágy fényesítve, diófából	24 " "
2 chifon fényesített diófából	35 " "
1 pamlag, 4 kis, 2 nagy zsöllyeszek jutakelméből	70 frt.
1 " " " " " crepp	85 " "
1 " " " " " ripszkelméből	75 " "
1 " " " " " selyemkelméből	115 " "
1 " " " " " 6 szék ripsz vagy jutakelméből	40 " "
1 otomane	30 " "

Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk.
Vidéki megrendelések 2%-nyi felpénz mellett teljesítettek. Csomagolásért 4% számítottak. (14—15)

Elismerés.

A Szent Józsefről nevezett missióház (Cilli mellett) elüljárósága Bécs-Ujhelyben Hilzer Péter cs. kir. udv. harang- és érczöntődjében egy új harangot 2963 kiló súlyval, egy új kis harangot 152 kiló súlyval és egy régi harangot, mely a többiekkel összehangzásba hozott, a legtisztesegebb feltételek alatt készítettet.

Szakértők ítélete szerint a harangok külalakja a legtetszősebb, azok csengő szép hangja és összehangzása kitűnő.

Azért az alulirt elüljáróság kötelességének ismeri a művésznek Hilzer Péter urnak köteles köszönetét kifejezni.

Szent József missióháza Cilli mellett 1884. jul. 31.

Horvát Jakab

főnök és missióáldozár.
2—2

HILZER PÉTER cs. k. udvari harang- és érczöntődje Bécsujhelyen

ajánlja magát harangok és harmonikus harangozások megrendelésére bármely nagyságban és hangnemben. Az előre meghatározott hang vagy egy egész össz-harangozásnak harmoniai accordjáért valamint az ércz jóságáért jótállást vállal.

harang tartósságát jóval emeli.

Megrendelések gyorsan és igen jutányosan intézettek el, igen előnyös fizetési feltételek mellett.

Harmonikus oltár-harangok erős hangú csengőkkel:

Alpakkából: 1 összharangozás 4 haranggal	14 frt.
1 összharangozás 3 haranggal	11 frt.
Rézből: 1 összharangozás 4 haranggal	16 frt.
1 összharangozás 3 haranggal	8 frt.

Kitüntetések. Az 1873. bécsi világkiállításon két haladási éremmel a bécsi fogadalmi templom számára öntött 260 mázsányi harangokért. Az 1880. bécsi iparkiállításon arany éremmel.

Alapított 1838-ban. Készített 3946 harangot 1.080.370 kilogramm súlyban.

Ezekből 31 templom számára Bécsben 83 harangot összesen 86.069 kilo és 2 óraharangot az új városház számára 3345 kilogr. súlyban.

Költségvetések ingyen. (3—12)

Miseruhák és egyházi szerek

gyára.

Római katolikus rítusban.

Miseruhák, dalmatikák, pluviálék, albák, rochetek, zászlók, lobogók, Monstranzok, kelyhek, ciboriumok, füstölők, lámpák, gyertyatartók chinaprobá-ezüstből.

Pontificale-eszközök

a leggazdagabb szereléssig.

ZAMBACH és GAVORA

Budapesten, vácz-utca 17. szám.

Ő Eminentiája a bibornok Magyarország Herceg Primásának szállítója.

Megrendelések a legrövidebb idő alatt pontosan eszközöltetnek.

Nem tetsző tárgyak kicseréltetnek. 38—52

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-utca 13-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest, 1885. Nyomatott az Athenaeum r. társ. nyomdájában. (Ferenziektérre Athenaeum-épület.)